

Sygn. akt VIII Gz 366/16

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Sałamaj

Sędziowie: SO Agnieszka Górską (spr.)

SR (del.) Rafał Lila

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2017 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużniczki S. N.

o ogłoszenie upadłości

na skutek zażalenia dłużniczki na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 20 września 2016 roku, sygn. akt XII GU 187/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu Szczecin – Centrum w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

Agnieszka Górską Piotr Sałamaj Rafał Lila

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 września 2016 roku Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie oddalił wniosek dłużniczki S. N. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Wskazując na przepis art. 11 Prawa upadłościowego Sąd uznał, że wnioskodawczyni jest niewypłacalna co najmniej od maja 2010 r., gdyż nie reguluje wymagalnych zobowiązań względem dwóch wierzycieli. Powołując się na negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości wskazane w art. 491⁴ ust. 1 Prawa upadłościowego Sąd stwierdził, że dłużniczka zwiększyła stopień swojej niewypłacalności co najmniej wskutek rażącego niedbalstwa. Sąd wskazał, że pomimo popadnięcia w stan niewypłacalności dłużniczka zaciągnęła w lipcu 2010 r. kolejne zobowiązanie wobec T. O. na kwotę 70.000 zł; zgromadzone dowody nie potwierdzają zaś jej twierdzeń, że pożyczka ta zaciągnięta została celem podjęcia rozmów z wierzycielem (...) spółką z o.o. w zakresie spłaty jego zobowiązań. Ponadto, dokonując poręczeń wekslowych w zakresie zobowiązań spółki prowadzonej przez męża dłużniczki w kwocie ponad 250.000 zł dłużniczka całkowicie zlekceważyła fakt, że w przypadku niewypłacalności tej spółki będzie zobowiązana do zaspokojenia zobowiązań z własnych środków.

W zażaleniu na powyższe postanowienie dłużniczka zarzuciła obrazę przepisu art. 491⁴ ust. 1 Prawa upadłościowego poprzez przyjęcie, że niniejszej sprawie zaszła negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości, art.233 k.p.c. przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez przyjęcie, że podpisanie poręczeń wekslowych w stosunku do spółki męża dłużniczki w 2008 r., w okresie kiedy sytuacja spółki była stabilna stanowi o rażącym niedbalstwie

dłużniczki . W związku z tymi zarzutami dłużniczka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu zażalenia wskazano, że poręczenie weksla wymusił na dłużniczce mąż, zaś dłużniczka nie miała możliwości sprzeciwienia się jego decyzji. Również na skutek decyzji męża dłużniczka zmuszona została do podpisania umowy pożyczki z T. O.. To mąż dłużniczki rozporządzał środkami z pożyczki, zaś ona zawierzyła mężowi twierdzącemu, że jest szansa na wyjście z trudnej sytuacji finansowej. Sąd nie wyjaśnił, czemu odmówił wiarygodności zeznaniom dłużniczki co do celu zaciągnięcia pożyczki . Nie sposób też uznać, zdaniem skarżącej, że wpłacenie kwoty 70.000 zł na rzecz leasingodawcy nie spowodowałoby dalszego narastania zadłużenia. Dłużniczka powołała się także na psychiczne maltretowanie przez męża, co doprowadziło do złożenia pozwu o rozwód, a nadto na stany depresji, do której doprowadziły jej kłopoty małżeńskie oraz problemy finansowe. Jednocześnie skarżąca wniosła o dopuszczenie dowodu z dokumentów dołączonych do zażalenia, tj. pozwu o rozwód, dokumentów świadczących, jej zdaniem o psychicznym znęcaniu się męża nad nią, zaświadczeń lekarskich dotyczących stanu depresji orz umów o pracę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie dłużniczki okazało się uzasadnione, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że spełnione zostały podstawy ogłoszenia upadłości wnioskodawczyni wskazane w art. 10 Prawa upadłościowego, przyjmując jednakże, że wniosek w tym zakresie nie może być uwzględniony z uwagi na zaistniałe przesłanki negatywne wskazane w art. 491⁴ ust. 1 tej ustawy, przejawiające się w tym, że dłużniczka doprowadziła do istotnego zwiększenia stopnia jej niewypłacalności. Podstawę takiego wnioskowania stanowiło zaciągnięcie przez dłużniczkę zobowiązania z tytułu umowy pożyczki zawartej w lipcu 2010 r. z T. O..

Analiza przesłanek wskazanych w art. 491⁴ ust. 1 Prawa upadłościowego prowadzi do wniosku, że do wyłączenia możliwości ogłoszenia upadłości konsumenckiej na tej podstawie niezbędne jest nie tylko przypisanie dłużnikowi określonego rodzaju winy (umyślności bądź rażącego niedbalstwa) w zwiększeniu stopnia niewypłacalności, ale również istotny stopień pogłębienia tego stanu. Nie każde zatem zwiększenie stanu niewypłacalności, choćby umyślne, wyklucza dłużnika z kręgu podmiotów, co do których można ogłosić upadłość, lecz jedynie takie, które ma charakter istotny. Ocena stopnia zwiększenia stanu niewypłacalności winna być dokonana poprzez porównanie stanu zobowiązań sprzed zawinionego działania dłużnika ze stanem zaistniałym wskutek tego działania

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia powołano się na zwiększenie zadłużenia wobec leasingodawcy z kwoty 250.000 zł w maju 2010 r. do kwoty ponad 1.000.000 zł, co nastąpić miało, według Sądu pierwszej instancji, wskutek braku spłaty zobowiązań ze środków uzyskanych z pożyczki. Trafnie zarzucono w zażaleniu brak podstaw do wyciągnięcia takiego wniosku w sytuacji, w której nieznane są przyczyny, dla których zobowiązanie wobec leasingodawcy wzrosło w tym czasie kilkakrotnie. W szczególności nie ustalono, czy kwota, o którą wzrosło zadłużenie, wynika jedynie z odsetek, czy dodatkowych świadczeń przewidzianych w umowie leasingu, brak jest też rozważenia, jak kształtowałyby się zobowiązanie wobec leasingodawcy w przypadku spłaty kwoty 70.000 zł.

Niezależnie od tego nie można odmówić racji argumentacji skarżącej, która kwestionuje przypisanie jej rażącego niedbalstwa w tym zakresie. Biorąc pod uwagę fakt, że to mąż dłużniczki był reprezentantem spółki będącej stroną umowy z leasingodawcą, nie sposób wykluczyć, że o sposobie przeznaczenia kwoty uzyskanej z pożyczki udzielonej przez T. O. zdecydował w istocie małżonek dłużniczki. Wniosek ten

wyduje się szczególnie uzasadniony w świetle okoliczności przytoczonych w zażaleniu, a dotyczących negatywnych relacji pomiędzy małżonkami. Kwestie te nie były przedmiotem badania w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, choć niewątpliwie mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności w przypadku gdy dłużniczka nie miała rzeczywistego wpływu na dysponowanie środkami pieniężnymi uzyskanym z pożyczki. Ich powołanie dopiero w postępowaniu odwoławczym zostało jednocześnie usprawiedliwione przez skarżącą osobistym charakterem materii, brakiem świadomości znaczenia tych okoliczności i ograniczeniem się - podczas składania zeznań - do udzielania odpowiedzi na pytania Sądu.

Przypomnieć też trzeba, że rażące niedbalstwo wymagane do zastosowania przepisu art. art. 491⁴ ust. 1 Prawa upadłościowego, jest w istocie postacią winy granicząca z umyślnością, na co również zwróciła uwagę dłużniczka w zażaleniu z powołaniem się na orzecznictwo Sądu Najwyższego. Przypisanie zatem dłużnikowi kwalifikowanej postaci niedbalstwa wymaga w pierwszej kolejności ustalenia, czy doszło do niedbalstwa po jego stronie, zaś w dalszej kolejności - czy niedbalstwo to - w świetle całokształtu okoliczności towarzyszących podjęciu danej czynności, ma charakter rażący. W rozpoznawanej sprawie ocena ta wymaga uwzględnienia nie tylko przyczyn zawarcia umowy pożyczki z T. O., ale także faktycznego udziału dłużniczki w podejmowaniu decyzji o przeznaczeniu kwoty pożyczki i zakresu jej wpływu na te decyzje, jak również ówczesnej sytuacji finansowej rodziny dłużniczki.

Zaniechanie rozważenia wszystkich powyższych okoliczności i skoncentrowanie się jedynie na braku uzyskiwania przez dłużniczkę środków pozwalających na spłatę pożyczki czyni ocenę stopnia winy dłużniczki przedwczesną i niepełną.

Uwagi powyższe odnieść należy także do uwzględnionych przez sąd przy ocenie winy dłużniczki okoliczności związanych z udzieleniem poręczenia wekslowego za zobowiązania spółki, której współnikiem i członkiem zarządu był mąż dłużniczki. Zauważyć przy tym trzeba, że sąd wprawdzie wskazał (str. 5 uzasadnienia), że z materiału dowodowego nie wynika by okoliczności związane z zaprzestaniem regulowania zobowiązań wystąpiły z przyczyn zależnych od dłużniczki, jednakże w dalszej części przyjął, że nie mogą one umknąć przy ocenie stopnia winy dłużniczki.

Tymczasem skoro poręczenie za zobowiązania spółki wobec leasingodawcy udzielone zostało przez dłużniczkę w 2008 r., zaś stan jej niewypłacalności nastąpił w maju 2010 r. , brak jest podstaw do upatrywania związku pomiędzy poręczeniem a zwiększeniem stopnia niewypłacalności. Pogłębienie istniejącej już niewypłacalności mogłoby nastąpić jedynie na skutek zdarzeń następczych, a zatem tych, które wystąpiły po maju 2010 r.

Jednocześnie słusznie zwraca uwagę skarżąca w zażaleniu, iż w czasie udzielania poręczenia sytuacja leasingobiorcy była stabilna, zaś zarówno dłużniczka (choć w niewielkim stopniu) , jak i jej małżonek osiągała dochody. W sytuacji zaś, w której nic nie wskazywało na to, że zobowiązany z umowy leasingu nie ma możliwości spłaty rat, przypisanie poręczycielowi kwalifikowanej postaci niedbalstwa budzi poważne wątpliwości. Pogłębiają je nadto motywy, które skłoniły dłużniczkę do udzielenia poręczenia. Podzielając argumentację Sądu pierwszej instancji co do znaczenia poręczenia i konieczności rzetelnej oceny sytuacji przed podjęciem decyzji w tym zakresie, nie można pominąć okoliczności ściśle związanych z tą czynnością, a w szczególności więzi łączącej w tamtym czasie dłużniczkę ze współnikiem i członkiem zarządu zobowiązanej spółki. Zaufanie w relacji pomiędzy małżonkami nie może pozostać bez znaczenia przy ocenie ewentualnego stopnia winy dłużniczki.

Brak dokładnego rozważenia wszystkich wymienionych wyżej okoliczności, determinujących ocenę, czy S. N. istotnie zwiększyła stopień niewypłacalności – umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, skutkuje koniecznością przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 35 Prawa upadłościowego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji ponownie dokona oceny wniosku dłużniczki, uwzględniając także okoliczności przytoczone przez nią w zażaleniu, jak i wnioski dowodowe tam zgłoszone. W szczególności konieczne jest ustalenie realnego wpływu dłużniczki na sposób rozdysponowania środkami z pożyczki udzielonej przez T. O., jak również ewentualnych kroków podjętych przez nią w celu zaspokojenia leasingodawcy z tej kwoty, co czyni celowym ponowne przesłuchanie dłużniczki.

Agnieszka Górka Piotr Sałamał Rafał Lila